

Lite mer lika

Översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting

RS

2 maj 2019

”Det är viktigt att kostnadsutjämningsuppdateras i takt med samhällsutvecklingen”

Direktiv 2016:91

Utredaren uppdrag;

- analysera i vilken utsträckning som de olika delmodellerna i kostnadsutjämningsuppdateringen fångar upp **strukturella kostnadsskillnader**,
- överväga om vissa **delmodeller** behöver **ändras**, eller bör **utgå**, och om **nya** delmodeller bör införas och i så fall lämna förslag till sådana modeller,
- lämna förslag till nödvändiga **författningsändringar**, och
- om de föreslagna ändringarna av kostnadsutjämningsuppdateringen leder till stora intäktsförändringar, lämna förslag till **införanderegler**.
- Vidare ska utredaren analysera om det finns möjligheter att **förenkla** utjämningsuppdateringen.
- Förändringarna föreslås genomföras år 2020

Utgångspunkter

- Kostnadsutjämnings syftar till att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och landsting att tillhandahålla service oberoende av opåverkbara, strukturella förhållanden.
- Solidariskt finansierad av sektorn – inga medel från staten
- Utjämnings grundar sig på skillnader i befolkningsammansättning och bebyggelsestruktur
- Strukturellt betingade kostnadsskillnader – från räkenskapsutdraget
- Kostnadsutjämnings sker på kostnader man förväntas ha – ej på faktiska kostnader
- Opåverkbar – i allt väsentligt
- Finns legitimitet för systemet, kritik mot vissa delmodeller.

Förenklingar och aktualitet

Förenklingar:

- Antal befolkningsgrupper i kostnadsmatrisen har minskat från 852 till 22
- Beskrivningarna i utredningen ska göra systemet mer förståeligt än tidigare

Aktualitet:

- Om förslagen genomförs 2020 kommer beräkningarna att vila på data från 2018
- Uppdatering av merkostnadsberäkningar inom delmodeller innebär den viktigaste förklaringen till den sammanlagda effekten i förslaget
- Högre grad av indexering – längre aktualitet än i nuvarande system
- Kostnadsberäkningarna grundas på tre regioner, tidigare på Skåne

Kompensation för HIV tas bort

- Kostnaden uppges vara en tredjedel av den kostnad som används vid dagens utjämning.
- Komponenten är av för liten betydelse för att beaktas i modellen.

Hälsa- och sjukvårdsmodellen, Socioekonomi

Föreslagna förändringar

- I förslaget föreslås parametern ”andel av befolkningen som bor i småhus” tas bort då den speglar bebyggelse struktur snarare än vårdbehov.
- Kompensation för ”skillnader i utbildningsnivå” införs – viktig socioekonomisk bestämningsfaktor för befolkningens hälsa.

Hälsa- och sjukvårdsmodellen, Gles bebyggelse

- Merkostnaden att bedriva hälsa-och sjukvård i glesbygd beräknas utifrån tillväxtverkets modell "Struktur"
- Utfallet oberoende av hur verksamheten har organiserats. Tillägg och avdrag bygger på; befolkningsunderlag och bosättningsmönster (ej påverkbara faktorer)
- Utredningen har gjort en fiktiv utplacering av sjukhus, vårdcentraler och ambulansstationer baserad på befolkning och bosättningsmönster 2016.
- Modellens underliggande antaganden har inte prövats särskilt.

Forts. Hälsa- och sjukvårdsmodellen, Gles bebyggelse

- I landstingets delmodell för hälsa- och sjukvård har modelleringen av glesbygdsförhållanden uppdaterats med;
  - befolkning och bosättningsmönster 2016
  - kostnadsfunktionerna räknas upp med kostnadsutvecklingen 2010-2016
  - kompensation för ambulanstransporter i glesbygd ökas (upptagningsområdet minskat fr 50 till 25 km och understiger 10 000 invånare)
  - ingen särskild delmodell för flygtransporter (beaktas i 25 km)
  - tillägg för merkostnader beräknas för utplacerade sk bassjukhus
    - merkostnaderna beräknas för sjukhus med <100 000 invånare inom en radie på 100 km
    - merkostnader för sjukresor tillsjukhus, två resor per år >5 km fr sjukhus
  - tillägg för vårdcentraler
    - beräknas merkostnad om befolkningsunderlaget <6000 inom en radie om 30 km (otillräckligt underlag för att bemanna med tre läkare)
    - merkostnad för sjukresor även i denna modell, tre resor per år > 5 km fr vårdcentral

Utfall, hälso-sjukvårdsmodellen (kr/inv)

Befolkningens vårdbehov (kr/inv)

	Förslag	Nuvarande	Ändring
Stockholm	20 339	21 202	-863
Uppsala	21 362	21 302	60
Södermanland	23 348	23 513	-165
Östergötland	22 604	22 654	-49
Jönköping	22 777	22 096	681
Kronoberg	22 951	22 038	913
Kalmar	24 187	23 541	647
Gotlands kom	24 417	23 330	1 087
Blekinge	23 822	23 289	534
Skåne	22 407	22 395	12
Halland	22 504	21 988	516
Västra Götale	22 143	22 124	19
Värmland	24 160	23 254	906
Örebro	23 025	22 856	169
Västmanland	23 090	23 371	-281
Dalarna	24 022	23 154	868
Gävleborg	23 937	23 623	314
Västernorrland	23 776	23 383	393
Jämtland	23 969	22 732	1 237
Västerbotten	22 627	22 021	606
Norrboten	23 471	23 109	362
Riket	22 257	22 257	0

Gleshetskompensation (kr/inv)

	Förslag	Nuvarande	Ändring
Stockholm	-276	-146	-131
Uppsala	182	57	125
Södermanland	82	32	50
Östergötland	-83	-37	-46
Jönköping	83	52	31
Kronoberg	65	28	37
Kalmar	153	80	72
Gotlands komm	860	637	223
Blekinge	70	23	47
Skåne	-159	-90	-69
Halland	-101	-52	-49
Västra Götalan	-59	-67	8
Värmland	203	108	95
Örebro	-78	-51	-27
Västmanland	-126	-50	-76
Dalarna	392	230	162
Gävleborg	79	55	24
Västernorrland	274	85	189
Jämtland	753	399	354
Västerbotten	616	382	234
Norrboten	1254	893	361
Riket	0	0	0

Utfall totalt, uppräknat (kr/inv)	Idag	Förslag	Förändring
Stockholms läns landsting	-1 239	-2 243	-1 005
Region Uppsala	-927	-668	258
Landstinget Sörmland	1 329	1 234	-96
Region Östergötland	371	265	-106
Region Jönköpings län	-112	609	721
Region Kronoberg	-197	726	923
Landstinget i Kalmar län	1 408	2 109	701
Region Gotland	1 765	3 202	1 437
Landstinget Blekinge	1 088	1 641	553
Region Skåne	49	-36	-85
Region Halland	-331	175	506
Västra Götalandsregionen	-206	-219	-13
Landstinget i Värmland	1 141	2 139	998
Region Örebro län	566	674	108
Region Västmanland	1 097	724	-373
Landstinget Dalarna	1 163	2 233	1 069
Region Gävleborg	1 467	1 848	381
Landstinget Västernorrland	1 250	1 901	651
Region Jämtland Härjedalen	902	2 481	1 578
Västerbottens läns landsting	150	1 057	907
Region Norrbotten	1 801	2 725	924

Löneindex och lönekostnadsandel

- Förslaget innebär att Region Västerbotten är den region som efter Region JH och Region Norrbotten får störst positiv effekt och högst utfall av modellen.
- Införandet av kompensation för merkostnader för bemanning i glesbygd står för nästan hela nettoförändringen.
- Förslaget genererar en effekt för Region Västerbotten på + 213 kr/invånare.

Region Västerbotten föreslås ställa sig positiv till förändring

Befolkningsförändring

Består av två delar

Eftersläpningseffekter

- ingen förändring föreslås - delmodellen kompenserar för att skatteunderlaget beräknas med en befolkning som släpar efter

Merkostnader vid en kraftig befolkningsmodell - ny modell

- Kommunen har en liknande modell
- Viss befolkningsförändring bör kunna hanteras inom respektive region
- Gränsvärde - en förändring på minst 2 procent över rikssnittet under tio år
- För varje procentenhet enligt ovan utgår ett bidrag med 100 kronor
- Motiv till förslaget vid kraftigt ökande befolkning är högre avskrivningar
- Motiv till förslaget vid kraftigt minskade befolkning är avskrivningar och pensionskostnader
- Finansieras med ett avdrag som är lika för alla regioner -157 kr / invånare

Viss tveksamhet till förslaget

Kollektivtrafik

- Gemensam modell för både kommuner och landsting
- Index för merkostnader i glesbygd
- Modell som bättre separerar behov från ambitionsnivå och effektivitet
- Märkligt utfall för de kommuner med störst behov
- Saknas kontinuerlig uppdatering av modellens fördelningsprinciper, bygger på kostnadsandel 2009
- Acceptans till ny modell
- Förändring -19 kr/ inv

Sammanfattning

Kostnadsutjämning - förslag till förändring	kr /inv	mkr
Hälso- och sjukvård	907	245
Befolkningsförändring	-157	-42
Lön - merkostnader till följd av skillnad i lönenivå	213	58
Kollektivtrafik	-19	-5,1
Summa	944	255

För Region Västerbotten innebär förslaget att kostnadsutjämningen ökas med 944 kronor per invånare vilket motsvarar ca 255 miljoner konor.

Om införande 2020 kommer kostnadsunderlaget att uppdateras till 2018 års nivåer.

Sammanfattning

- Västerbotten är i huvudsak positiv till förslaget
- Befolkningsförändringen ger endast Stockholm en faktisk kompensation för den ökning av befolkning som skett, tveksam till förslaget då den i huvudsak ska kompensera för ökade avskrivningskostnader
- Ökad befolkning ger ökade skatteintäkter, generella o riktade statsbidrag samt kompensation i delmodellen eftersläpningseffekter
- Kollektivtrafiken, acceptans till ny modell, men förordar en uppdatering av kostnadsandelen avser 2009 års kostnader och ger en "konstig" effekt för de kommuner som har mest behov.
- Beaktar Glesbygdsmodellen fullt ut de särskilda förutsättningarna som det innebär att bedriva regionvård med ett litet befolkningsunderlag?

Sammanfattning förändring per region kr/inv

Landsting	Totalt			Hälsa- och sjukvård			Kollektivtrafik			Befolkningsförändring			Lön		
	Idag	Förslag	Förändring	Idag	Förslag	Förändring	Idag	Förslag	Förändring	Idag	Förslag	Förändring	Idag	Förslag	Förändring
Stockholms läns landsting	281	-411	-692	-1 239	-2 243	-1 005	1 180	1 165	-14	88	593	505	252	74	-178
Region Uppsala	-901	-826	75	-927	-668	258	-203	-386	-182	194	165	-29	35	63	28
Landstinget Sörmland	757	501	-256	1 329	1 234	-96	-440	-491	-51	-40	-197	-157	-92	-44	48
Region Östergötland	-255	-507	-252	371	265	-106	-494	-535	-41	-40	-197	-157	-92	-40	52
Region Jönköpings län	-911	-232	679	-112	609	721	-667	-624	43	-40	-197	-157	-92	-20	71
Region Kronoberg	-1 029	-98	931	-197	726	923	-700	-647	53	-40	-197	-157	-92	19	111
Landstinget i Kalmar län	608	1 357	748	1 408	2 109	701	-668	-579	89	-40	-197	-157	-92	23	115
Region Gotland	661	2 111	1 450	1 765	3 202	1 437	-972	-969	3	-40	-197	-157	-92	75	167
Landstinget Blekinge	207	750	543	1 088	1 641	553	-749	-644	106	-40	-197	-157	-92	-50	42
Region Skåne	-140	-346	-206	49	-36	-85	-57	6	63	-40	-182	-142	-92	-133	-41
Region Halland	-684	-399	285	-331	175	506	-292	-460	-168	31	-126	-157	-92	11	103
Västra Götalandsregionen	-416	-481	-65	-206	-219	-13	-78	13	91	-40	-197	-157	-92	-79	13
Landstinget i Värmland	509	1 513	1 004	1 141	2 139	998	-500	-480	21	-40	-197	-157	-92	51	143
Region Örebro län	31	-53	-84	566	674	108	-403	-508	-105	-40	-197	-157	-92	-22	70
Region Västmanland	791	-10	-801	1 097	724	-373	-417	-529	-112	-40	-197	-157	151	-8	-159
Landstinget Dalarna	609	1 613	1 003	1 163	2 233	1 069	-422	-488	-66	-40	-197	-157	-92	65	157
Region Gävleborg	766	1 066	300	1 467	1 848	381	-604	-627	-23	-40	-197	-157	-57	42	99
Landstinget Västernorrland	381	1 036	655	1 250	1 901	651	-806	-734	72	-40	-197	-157	-23	66	88
Region Jämtland Härjedalen	374	1 874	1 500	902	2 481	1 578	-396	-579	-182	-40	-197	-157	-92	169	261
Västerbottens läns landsting	-700	244	944	150	1 057	907	-718	-737	-19	-40	-197	-157	-92	121	213
Region Norrbotten	1 107	2 034	927	1 801	2 725	924	-562	-654	-92	-40	-197	-157	-92	159	251